

Československo ve 30. letech

Počátek 30. let v Československu byl ve znamení krize, která vrcholila v roce 1932.

Českoslovenští politikové a především ministr zahraničních věcí s obavami sledovali vývoj v sousedním Německu.

Opatření vlády

- Započato s budováním rozsáhlých opevnění na hranici s Německem.
- Pozornost byla věnována činnosti nacistické strany v Československu, Beneš žádá její zrušení.
- Došlo k posílení spolupráce mezi státy střední a východní Evropy (1933 v Ženevě podepsán tzv. organizační pakt Malé dohody).
- V roce 1935 rozšířena smlouva Francie a SSSR o Československo.

Další nebezpečí uvnitř státu

1929 – v důsledku hospodářské krize dochází k procesu tzv. **bolševizace**.

Ve vedení KSČ se prosazuje skupina kolem Klementa Gottwalda (Rudolf Slánský, Václav Kopecký a Jan Šverma), stoupenci Stalina, který upevnil moc v sovětské vládě a v KI.

Příprava komunistického převratu

- Na pokyn KI Gottwaldovo vedení organizovalo stávky.
- Označovalo demokratický režim republiky za totožný s fašismem.
- Přípravovalo budování ilegální organizační sítě KS.
- Komunističtí poslanci nevybíravým způsobem bojkotovali volby v roce 1934 a museli být vyvedeni z Vladislavského sálu.

Protože činností KSČ byla v republice ohrožována demokracie, byl na Gottwalda, Kopeckého vydán zatykač. Oba se zachránili odchodem do SSSR.

Nacistické hnutí v ČSR

1933 – zesílení činnosti NSDAP především v pohraničních oblastech, strana se připravovala na provedení nacistického puče v republice. Budovala ozbrojené oddíly, které byly obdobou německých oddílů SA.

Vláda činnost nacistické strany zakázala.

Situace na Slovensku

1933 – kolem Andreje Hlinky se vytvořil tzv. autonomistický blok, usiloval o samostatnost Slovenska, spolupracoval s fašisty v Maďarsku, Polsku a Německu.

Opatření Malypetrovy vlády

- zabezpečena celistvost státu
- tiskový zákon znemožnil propagaci fašismu
- došlo k oslabení opozičních proudů
- ČSR se stalo státem, kde nacházeli azyl němečtí antifašisté

Sudetoněmecká vlastenecká fronta

Konrád Henlein – vůdce německého Tělovýchovného svazu

Tělovýchovný svaz se rozšířil o členy zakázané nacistické strany.

1935 – parlamentní volby, Sudetoněmecká strana zahájila obrovskou politickou kampaň, která byla finančně podporována z Německa. Tato strana získala své stoupence mezi německým obyvatelstvem žijícím v republice.

Květen 1935 – ve volbách zvítězily demokratické síly, předsedou vlády se stal opět Jan Malypetr.

Změna politiky KSČ

1935 – podepsání smlouvy mezi SSSR – Francií – ČSR

KSČ usiluje o vytvoření lidové fronty proti fašismu a o podporu samostatnosti státu.

1935 – abdikace prezidenta Masaryka, za svého nástupce doporučil Edvarda Beneše.

18. prosince – volba prezidenta Beneše

Volbu Edvarda Beneše podpořili i komunisté a Hlinkova slovenská lidová strana, proti byli pouze henleinovci.

Smlouvy s Německem

Maďarsko (1934)

Polsko (1934)

Rakousko (1936)

Tak získalo Německo velmocenské postavení ve střední Evropě.

1937 – **plán „Zelený“**, Německo bylo připraveno k útoku na Československo

Henleinova strana měla narušovat Československo zevnitř, nacistická zpravodajská centrála v Berlíně řízená Reinhardtem Heidrichem řídila sabotáže v pohraničí.

Československo s výjimkou hranice s Rumunskem bylo obklopeno státy spojenými s nacistickým Německem. Západní mocnosti, Anglie a Francie se od Československa odvracely a SSSR byl velice opatrný.

říjen 1937 – vojska nacistického Německa se začala stahovat k hranicím ČSR, Henlein žádá Hitlera, aby vojska obsadila české pohraničí

Československá vláda okamžitě zahájila velkou mezinárodní diplomatickou akci, která odhalila německé agresivní plány, a Hitler musel couvnout.

březen 1938 – tzv. anšlus Rakouska, německá vojska během několika hodin obsadila Rakousko

Prezident Beneš se snažil o oživení spojení Československa s Francií a SSSR. Obě země byly ochotny Československu pomoci v případě útoku Německa.

květen 1938 – Německo opakovaně začalo stahovat své vojenské jednotky k hranicím ČSR a vláda ČSR na to odpověděla částečnou mobilizací. I tentokrát Hitler couvl.

září 1938 – Hitler zahájil třetí pokus zmocnit se Československa. I ten ztroskotal. Policie potlačila pokus Henleina o puč, Henleinova strana byla zakázána a na

Henleina a K.H. Franka byl vydán zatykač. Oba uprchli do Německa.

Československu se podařilo odrazit tři pokusy Hitlera o obsazení republiky.

Hrozba války

15. a 22. září 1938 navštívil anglický premiér Chamberlain (čembrlejn) Hitlera v Německu.

Politika appeasementu (epísmentu), usmiřování

Chamberlain ve snaze zabránit válce byl ochoten k maximálním ústupkům Hitlerovi.

Chamberlain souhlasil:

- s připojením německých pohraničních území k Německu
- s rozbitím Československa

Hitler stále měnil své požadavky a jednání skončilo neúspěšně.

Hitler ohlásil útok na Československo na 28. září 1938 ve 14:00 hodin. Svět se ocitl na prahu války.

Nová vláda v Československu

22. září 1938 se vytvořila nová vláda v čele s generálem Syrovým. Ten vyhlásil všeobecnou mobilizaci (23. září). Vojáci se stahovali do pohraničních pevností odhodláni bránit svou vlast.

Mobilizovala také Francie – francouzská vojska se dala na pochod k Maginotově (mažinotově) linii. Mobilizoval SSSR, Rumunsko a Jugoslávie, aby dostály smluvním závazkům.

V Anglii se zvedla vlna nevole proti Chamberlainově politice usmiřování, v jejímž čele stanul Winston Churchill (čerčil). Také Anglie činila opatření pro případ války.

Mnichovský diktát

29. září 1938 – mnichovská konference
zástupci Itálie (/Mussolini)
Německa (Hitler)
Francie (Daladier)
Anglie (Chamberlain)

Program: rozbití československého státu

Československo přizváno nebylo. Chamberlain odmítl žádost prezidenta republiky Beneše o účast.

Dohoda: Československo odstoupí Německu pohraniční území, dále Těšínsko Polsku a jižní Slovensko Maďarsku.

1. října – započato s vyklížením pohraničí, které bylo obsazeno německými vojsky.

Podpisem mnichovského diktátu přestala existovat Československá republika.

Důsledky Mnichova

- ztráta přibližně jedné třetiny území
- hospodářské oslabení státu (ztráta dolů, hutí v pohraničí)
- přetrhána dopravní spojení (železnice, silnice)
- ochromena obranyschopnost státu (opevnění zůstala)

Druhá republika

je označení pro politický systém ČSR v období 1. října 1938 – 14. března 1939. Trvala tedy pouhých 167 dní.

- V říjnu 1938 začaly německé jednotky obsazovat československé pohraničí.
- 5. října abdikoval na svou funkci prezident Edvard Beneš.
- Téhož dne překročily hranice na jižním Slovensku jednotky maďarské pohraniční stráže.

- 6. října byla na Slovensku podepsána tzv. „*Žilinská dohoda*“, která vyhlásila autonomii. V názvu republiky se začala užívat pomlčka a stát se nazýval Česko-Slovensko.
- 11. října byla vyhlášena autonomie Podkarpatské Rusi.
- Státním prezidentem se stal Emil Hácha, který byl uveden do funkce 30. listopadu 1938.
- Novým premiérem se stal Rudolf Beran.
- Zrušeny byly všechny politické strany a byla vytvořena Strana národní jednoty.
- Komunistická strana byla rozpuštěna, třebaže její členové zůstali v parlamentu.
- Byla zavedena tvrdá cenzura.